

Vienan Karjalaisten Liiton perustavan kokouksen osanottajat Tampereella elokuussa 1906.

Tampere on merkittävä paikkakunta seuramme syntyvaiheissa

Tampere on keskeinen paikkakunta sekä Karjalan Sivistysseuran että sen edeltäjän Vienan Karjalaisten Liiton vaiheissa. Molemmat yhdistykset perustettiin Tampereella, WKL 1906 ja sen toiminnan suora jatkaja KSS 1917. Edellisen osalta on tosin huomattava, että alustava perustava kokous pidettiin Vaasassa, mutta yhtä kaikki asia lyötiin lopullisesti lukkoon Tampereella.

Vienankarjalaisten yleinen kokous, jossa Vienan Karjalaisten Liitto perustettiin, pidettiin Tampereella 3.-4. päivinä elokuuta 1906. Kokouspaikkana oli Tampereen työväentalo. Osanottajia oli saapunut eri puolilta maata sekä Vienan-Karjalasta yhtä paljon, ellei enemmänkin kuin Vaasan huhtikuiseen kokoukseen. Mukanaolijain määrää vähensi jonkin verran levoton aika: Venäjällä sotaväki oli hajoitettu duuman ja kuuhunta heijastui Suomeenkin. Viaporin äskeisen kapinan julmat loppuselvittelyt olivat

meneillään ja rautateiden rikkomiset keskeyttivät monen matkan.

Tilaisuus aloitettiin Karjalaisten laululla, joka tuohon aikaan oli verrattain uusi. P.J. Hannikainen oli laatinut siihen sanat ja sävelmän v. 1899. Tervehdyspuheen piti historioitsija ja koulumies, Karjalan tutkija **A.O. Hainari**. Yhteisesti sitten laulettiin Väinölän lapset, jonka jälkeen lavalle nousi Kyläniemen Timo eli kauppias **Timo Manner**, Uhtuan runoniekka, lausumaan kokousta varten sepittämäänsä juhlarunoa. Timo

Vienan Karjalaisten Liitolla

on kokous Tampereella Työväen Yhdistyksen huoneustossa ensi elokuun 3 p. (alkaen klo 2 i. p.) ja 4 p. (alkaen klo 10 a. p.); kokouksessa otetaan m. m. käsiteltäväksi: Liiton sääntöehdotus, Vienan Karjalaa varten muokattu aapisehdotus, kysymys suomenkielisten kiertokoulujen perustamisesta. Ohjelmaan kuuluu myös puheita, lausuntoa j. n. e. Toisena kokouspäivänä syödään yhteinen karjalainen murkina.

Johtokunta.

Manner olikin tulevina vuosikymmeninä seuran vakiutuinen "hovirunoilija", jonka hengentuotteista syntyi melkoinen antologia.

Kokouksen avasi kauppias **Aleksander Mitrofanoff** lyhyellä puheella, jossa hän teki selkoa Wienan Karjalaisten Liiton perustamishankkeen alkuvaiheista. Puhuja toivoi kokousväeltä laajaa, vapaata keskustelua, jotta asiat tulisivat perin juurin pohdittuiksi. Ennen järjestäytymistä ja yleisen keskustelun aloittamista tohtori-insinööri **Benjamin (Venja) Mitrofanoff** - toimi sittemmin Tampereen kaupunginkehittäjänä v:sta 1911 kuolemaansa 1924 saakka - luki tilaisuuteen saapuneet tervehdykset ja sähkösanomat: opettaja **Petri Lesonen** Uhtualta, kauppias **Feodor Pällijeff** Ylivieskasta, kirjailija **Ilmari Calamnius** Suomussalmelta, kauppias **Iivana Marttini** Ypäjäältä, professori **J.J. Mikkola** Helsingistä, tohtori **Hannes Gebhard** Helsingistä sekä joukko vienankarjalaisia Ristiärveltä.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti **O.A. Hainari** ja sihteereiksi lakitieteen ylioppilas **Sakari Alanko (Dorofejeff)** sekä kauppias **Pekka Pankkonen (Trofimoff)**.

Vaasan kokouksessa esitetty yhdistyksen nimi "Wienan Karjalaisten Liitto" hyväksyttiin sellaisenaan ja siirryttiin sitten tarkastelemaan liiton sääntöehdotusta. Se oli painettu seuran tulevan äänenkannattajan ensimmäiseen näytenuumeeroon "Karjalaisten Pakinat", joka ilmestyi juuri Tampereen kokouksen aattona ja oli jaettu kokousrahvaalle. Ennen väliaikaa oli läpikäyty vasta muutamia pykälää ja klo 19 työtä jatkettiin.

Kokoustauon aikana oli tarjolla virvokkeita ja varta vasten oli paikalle hankittu gramofoni, joka soitteli pari kalevalaista sävelmää sekä muutamia Pasi Jääskeläisen esittämiä kansanlauluja.

Liiton puheenjohtajaksi valittiin vapaalla äänestyk-

sellä Aleksander (myöh. Aleksei Mitrofanoff Jyväskylästä ja johtokuntaan suljetuilla lipuilla seuraavat: kauppias **Paavo Afanasjta (Uhtua)**, tohtori **O. A. Hainari** ja maisteri **Hjalmar Basilier** molemmat Helsingistä, kauppias **Timo Manner** Laihialta (Uhtua), ylioppilas **Sakari Alanko** ja kauppias **Ivan Sofronoff** molemmat Uhtualta, kirjailija **Iivo Härkönen** (Sortavala) ja kauppias **K.S. Lipkin** Vöyriltä (Vuokkiniemi). - Ylioppilas Alangosta mainittakoon, että oikeustutkinnon suorittuaan hän toimi mm. Kurun, Teiskon ja Nastolan nimismiehenä ja 1918-29 Tampereen kaupungin poliisilaitoksen etsivän osaston johtajana.

Toisena kokouspäivänä 4. elokuuta jatkettiin keskusteluja ja käsiteltiin Vaasan kokouksessa asetetun kiertokoulukomitean laatima suunnitelmaa, jossa ehdotettiin, että liitto tulevana syksynä perustaisi kansankielisiä kiertokouluja Wienan Karjalaan alkuopetuksen antamiseksi lapsille.

Suunnitelman mukaan kouluja olisi viisi, nimittäin Vuokkiniemi, Uhtua, Kiestinki, Pistojärvi ja Jyskyjärvi. Kouluhanke herätti niin kiinnostusta, että melkein kaikki paikalla olleet halusivat

siitä puheenvuoron. Jotkut puolsivat kolmea koulua, mutta enemmistö viitti. Koska opettajavoimista oli ilman muuta puutetta, liitto päätti toimittaa ja avustaa karjalaisia neitosia ja nuorukaisia Sortavalan kiertokouluseminaariin.

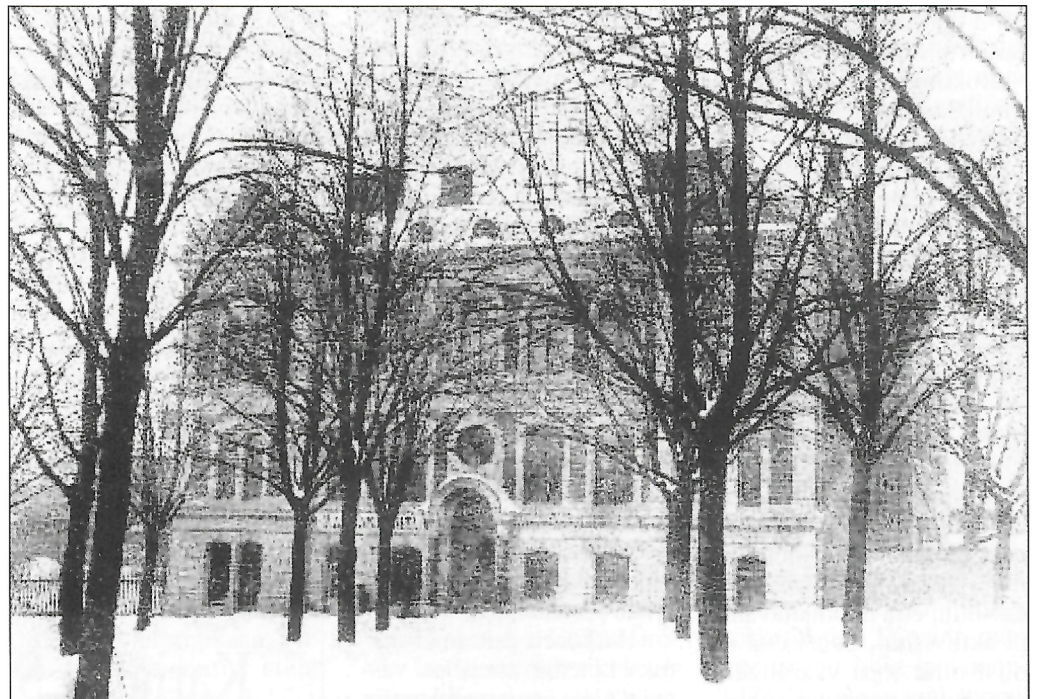
Kiertokoulujen johtokuntaan valittiin **Paavo Afanasjef** ja **Vasili Jermejef** Uhtualta, **Grigori Remsujef** Vuokkiniemestä, **Ivan Gavriloff** ja **Grigori Ivanoff** Kiestingistä (edell. Vaarakylästä, jälkimmäinen Valajoelta), **Nikolai Jakovleff** Pistojärveltä ja **Andrej Tarasoff** Jyskyjärveltä.

Kolmas tärkeä asia sääntöjen ja koulutoiminnan lisäksi oli vienankarjalaisten oma aapiskirja. Tämäkin asia oli pantu alulle Vaasassa ja kokousväelle esiteltäväksi tuotiin jo valmis aapiskuonnos. Se oli pääosin Paavo Ahavan käsialaa. Aapinen havaittiin hyväksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. Lopullinen tarkastus uskottiin koulumiehistä koostuvalle 4-jäseniselle toimikunnalle ja aapisen painattaminen johtokunnalle. "Pieni alku-opastaja Wienan Karjalaisille" ilmestyi jo alkuvuodesta 1907. Kansikuvansa mukaan sitä ruvettiin kutsumaan "oravakantiseksi" aapiseksi.

Päivällisen aikaan - se nautittiin Kalliolan kahvilassa - innostuneita puheenvuoroja käyttivät mm. O.A. Hainari, Paavo Ahava, Karjalan tutkija ja -kävijä opettaja Lauri Pääkkönen, kirjailijatar Maila Talvio sekä Aleksei Mitro ja Iivo Härkönen.

Päivällisen jälkeen jatkettiin vielä keskusteluja tulevan toiminnan muodoista. Opettaja Pääkkönen ehdotti Wienan Karjalaan perustettavaksi lastentarhoja, joissa hoidoikeille olisi tarjolla alkeisopetuksen lisäksi hoitoa ja ravintoa. Asia annettiin johtokunnan tutkittavaksi.

Kysymys liittymisestä Venäjän kansanvalistusliittoon jätettiin levottomien aikojen takia sikseen. Johtokunta sai tehtäväkseen ryhtyä toimenpiteisiin Wienan Karjalan taloudellisten kysymysten, kuten postinkulun kohentamisen, postiasemien ja maanteiden rakentamisen mm. Suomussalmelta Vuokkiniemeen jne. edistämisen. Kun vielä oli valittu tilintarkastajat, sovittiin Wienan Karjalaisten Liiton ensimmäisen vuosikokouksen pitopaikasta. Se päätettiin pitää ensi uuden vuoden alussa eli 1907 - Tampereella.

Kokouspaikkana oli muutamia vuosia aiemmin valmistunut Tampereen työväentalo.

Tsaarinvallan vastaisu

Toiveikkain, valoisin mielin alkanut Wienan Karjalaisten Liiton toiminta kohtasi pian vastuksia. Tilapäisestä heikkoudestaan tointunut tsaarinvallasta kiristi taas otettaan. WKL:n perustamat koulut, lukutuvat ja kirjastot suljettiin, liiton toimihenkilöitä pidätettiin ja kaksi karkotettiin kauas Siperiaan. Jopa liiton maantientekokin Vuokkiniemessä pysäytettiin virkavallan mahtikäskyllä. Äänenkannattaja Karjalaisten Pakinoita ei toistuvista yrityksistä huolimatta saanut julkaisulupaa ja oravakantinen aapinen oli kuumaa tavaraa Karjalan puolella.

Painostus kävi lopulta niin ankaraksi, että WKL:n toiminta tyrehtyi melkein kokonaan.

Hiljaiselo jatkui lähes seitsemän vuotta aina kevättalveen 1917, jolloin Venäjän vallankumous leimaduksen tavoin valaisi tietä kohti uutta aikaa. Yksinvaltius oli luhistunut ja Venäjän monilukuisille kansoille julistettiin vapauden aatetta.

Jälleen kokoon Tampereelle

Liiton uskollinen kantajoukko - Suomessa elävän yli 3 000-henkisen itäkarjalaisen siirtokunnan edustajia - kokoontui innostuneen mielialan vallitessa Tampereelle Elias Lönnrothin syntymäpäivänä 9. huhtikuuta v. 1917 ja päätti jatkaa WKL:n toimintaa entistä laajemmalla pohjalla.

Nyt kokouspaikkana oli uusi, muutamia vuosia aiemmin valmistunut VPK:n talo. Avaussanoissaan Aleksei Mitro loi lyhyen katsauksen WKL:n toimintaan todeten sen olleen muuttaman viime vuoden ajan lähes pysähdyksissä. Itse asiassa puuttui vain muodollinen lakkautuspäätös. Oli katsottu, että huomattavampi aktiivisuus, paitsi että se olisi ollut jopa vaarallista, olisi myös saattanut vahingoittaa sekä itse rajantakai-

Kun Karjalan Sivistysseura perustettiin v. 1917, kokous pidettiin VPK:n talossa.

sen Karjalan että myös Suomen asiaa.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Aleksei Mitro ja sihteeriksi Iivo Härkönen. Keskustelun pohjaksi Härkönen esitti edellisen illan keskustelujen tuloksena seuraavat näkökohdat:

WKL:n toimintaa on jatkettava, mutta uusien sääntöjen puitteissa ja mahdollisesti uudella nimelläkin. Liiton toimintaa on laajennettava koskemaan alkuperäisen Karjalan heimon asuinalueita. Kuitenkin sen tulee pääasiassa Suomessa toimivana ja täällä asuvien ja oleskelevien itäkarjalaisten muodostamana esiintyä vain tukevalla, avustavana voimana ketään loukkaamatta.

Uuden seuran olisi mitä kiireimmin ryhdyttävä valmistamaan rajan takana Vienan ja Aunuksen lääneissä asuvaa karjalaista kansaa Venäjän kohta pidettävää kansalliskokousta ja sen vaaleja varten. Pietariin Venäjän väliaikaisen hallituksen luo tulisi varustaa lähetystö selostamaan Karjalan oloja ja anomaan niihin erityisiä parannuksia.

Härkösen esittämät ajatukset otettiin suopeasti vastaan. Uusi seura perustettiin ja sen nimeksi annettiin ly-

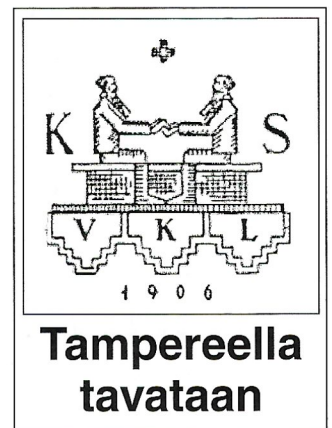
hyen keskustelun jälkeen "Karjalan Sivistysseura". Sääntöluonnos lykättiin ajan niukkuuden takia 10-henkisen sääntökomitean valmisteltavaksi. Seuralle valittiin väliaikainen johtokunta, nimettiin 4-miehininen lähetystö selostamaan Karjalan asiaa Pietariin sekä valittiin vaalivalmistustoimikunta.

Karjalan Sivistysseuran toinen yleinen kokous pidettiin samassa paikassa kuin ensimmäinenkin, siis Tampereella 28. p:nä toukokuuta v. 1917. Siinä oli esillä lukuisia käytännön toimintaan liittyviä asioita kuten mm. oman äänenkannattajan perustaminen. Lehden nimeksi "Karjalaisten Sanomat" Sen näytenumero jaettiin kokouksessa.

Kun seuran vuosikokous vielä pidettiin v. 1924 Tam-

pereella ja vuosikokous heimojuhlineen v. 1994, niin voimme todeta, että itäkarjalaiset ovat olleet koolla tässä kaupungissa kaikkiaan kuusi kertaa.

Arkistolähteistä kokosi
SAKARI VUORISTO

**Tampereella
tavataan**

Karjala-lehti

onnittelee 100-vuotiasta
Karjalan Sivistysseuraa